

Les 'Dierenmishandeling'

Lesvoorbereidingsformulier

Doelgroep: groep 7/8

Duur van de les: +/- 60 minuten

Beginsituatie: Wat kunnen en kennen de leerlingen al m.b.t. de doelstelling? Kijk in de methode, praat met je mentor, observeer.

De kinderen hebben op school nog geen lessen gehad over dierenmishandeling. Ze zijn wel met het onderwerp bekend en kunnen zich een kleine voorstelling erbij maken. Voor deze presentatie heeft de leerkracht wel het onderwerp geïntroduceerd. Er is de klas verteld wat hun te wachten staat en over welk onderwerp het zal gaan. Het onderwerp wordt pas echt geïntroduceerd tijdens de presentatie zelf. De voorkennis van de kinderen zal door middel van coöperatieve en activerende werkvormen worden geactiveerd. Voor de presentatie moet er dus niet teveel over het onderwerp worden verteld.

Doelstelling(en) voor de leerlingen: Inhoudelijk (kennis en vaardigheden), didactisch (de context waarin kennis of gedrag zichtbaar is) en gedrag (wat de leerlingen waarneembaar moeten kunnen, weergegeven met een werkwoord, bv beschrijven, opnoemen, experimenteren).

- De leerlingen activeren hun voorkennis aan de hand van coöperatieve en activerende werkvormen met betrekking tot dierenmishandeling. De kinderen tonen dit aan bij het invullen van de woordspin aan het begin van de presentatie.
- De kinderen evalueren hun eigen leerproces door na afloop van de presentatie hun woordspin er opnieuw bij te pakken. Ze vullen deze dan verder aan (met een andere kleur), want zo kunnen ze goed zien wat ze tijdens die presentatie hebben bijgeleerd.
- De leerlingen nemen actief deel aan de les. Dit laten ze zien door hun kennis te delen tijdens de werkvormen en goed op te letten tijdens de presentatie.

- De leerlingen leren wat dieren mishandeling inhoud. Dit kunnen ze na afloop van de presentatie mondeling toelichten met behulp van voorbeelden.
- Na de presentatie kunnen de leerlingen enkele voorbeelden van dieren mishandeling toelichten en herkennen. Er is een kleine quiz na afloop, waarbij dit doel wordt gecontroleerd.

Onderwijsleerproces:

Tijd	Fase	Inhoudelijk leerlingen (Wat doen de leerlingen?)	Inhoudelijk leraar (Wat doet de leraar?)	Organisatie (wanneer en hoe klaarzetten, tijdens activiteit, bij opruimen; groeperingsvorm; materialen en leermiddelen)
	<u>Inleiding</u> (bv. voorkennis, doel, aanleiding, motiveren)	<p>De kinderen luisteren naar de presentatoren die voor de klas staan. Ze kijken naar de PowerPoint presentatie, maar zijn verder stil.</p> <p>Als ze de woordspin voor zich krijgen, mogen ze schrijfmateriaal pakken. Ze kunnen hun voorkennis activeren door op te schrijven wat ze als van het onderwerp dieren mishandeling weten.</p> <p>Dit mogen ze in tweetallen doen. Er mag overlegd worden, maar dit gebeurt wel op fluisterton.</p>	<p>Het onderwerp wordt geïntroduceerd. Er wordt kort verteld over wat de kinderen deze presentatie allemaal te wachten staat. De hele presentatie wordt begeleid door een PowerPoint presentatie. Op deze PowerPoint staat de lesindeling voor de kinderen beschreven. Het eerste wat de kinderen gaan doen is de voorkennis activeren. Dit wordt gedaan aan de hand van een zogenaamde woordspin (<i>de werkvormen staan bij de theoretische verantwoording uitgelegd</i>). De kinderen krijgen allemaal een blaadje waar de woordspin op staat. In het midden staat het onderwerp: dieren mishandeling. Er wordt de kinderen uitgelegd wat de bedoeling is en er wordt een verwachting uitgesproken. De kinderen moeten in tweetallen allebei een woordspin invullen. Deze vullen ze met woorden die met dieren mishandeling te maken hebben. Ze denken na over het onderwerp en</p>	<p>De PowerPoint presentatie moet klaar zijn.</p> <p>Er moeten genoeg woordspin blaadjes voor de leerlingen zijn.</p> <p>Er moet schrijfmateriaal aanwezig zijn.</p> <p>De opstelling van de klas kan in groepje of in tweetallen. Ze moeten in ieder geval aan hun tafeltjes zitten.</p> <p>De positie van de leerkracht is centraal voor de klas. Zo kan hij goed overzicht houden.</p>

	<p><u>Kern</u> <i>(bv. instructie, voorlezen, inoefenen en uitvoeren)</i></p>	<p>schrijven de kernwoorden hierover op. De woorden mogen ze in tweetallen overleggen en met elkaar delen. Ze krijgen hier 5 minuten voor. De leerkracht zorgt ervoor dat de leerlingen allemaal aan de slag kunnen en dat de rust gehandhaafd blijft. Om dit te bereiken is er de verwachting uitgesproken dat alle kinderen hier serieus mee aan de slag gaan. Anders moeten ze alleen werken.</p> <p>Als de kinderen aan de slag gaan, loopt de leerkracht rond en geeft hier en daar aanwijzingen of helpt de kinderen die vastlopen op weg. De leerkracht gaat niets voorzeggen, maar probeert de kinderen te motiveren om zoveel mogelijk kernwoorden te bedenken.</p>	<p>Tijdens het werken aan de woordspinnen, loopt de leerkracht rond in de klas.</p> <p>Als de woordspinnen klaar zijn, moeten ze op de hoek van de tafel worden gelegd. Het schrijfmateriaal moet van de bank worden opgeruimd.</p>	
		<p>Op het moment dat de leerkracht de les weer klassikaal wilt oppakken, leggen de kinderen het schrijfmateriaal weg en letten ze weer op.</p> <p>De kinderen bekijken de PowerPoint presentatie en luisteren naar de informatie die ze krijgen.</p>	<p>Na 5 minuten pakt de leerkracht de groep weer klassikaal op. Hij geeft aan dat de woordspin op het einde van de presentatie opnieuw erbij gepakt wordt. Deze wordt dan weer opnieuw besproken en aangevuld door de kinderen zelf. Dus ze moeten de komende presentatie goed opletten, zodat ze zoveel mogelijk nieuwe kernwoorden kunnen aanvullen.</p> <p>Er wordt gekeken naar de PowerPoint waarop staat wat het volgende onderwerp zal zijn dat wordt behandeld. De presentatie gaat nu inhoudelijk beginnen en de leerkracht geeft de kinderen didactiek over het onderwerp. Deze</p>	<p>De PowerPoint presentatie moet klaar staan en zo gebruikt kunnen worden.</p>

		<p>De kinderen krijgen precies het overzicht van die les te zien.</p> <p>Gedurende de presentatie zijn de kinderen stil en letten ze goed op.</p> <p>De kinderen proberen de informatie die ze krijgen, betekenisvol te maken door</p>	<p>informatie staat verder in het document beschreven. In de PowerPoint staan vrijwel alleen plaatjes, die mondeling worden toegelicht. Er worden verschillende onderwerpen behandeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat is dierenmishandeling? - Soorten dierenmishandeling - Door eenzaamheid. - Eerst voor jezelf zorgen. - Onbewuste dierenmishandeling. - Bewuste dierenmishandeling. - Gevolgen van dierenmishandeling <p>In het tweede deel van de presentatie worden deze onderwerpen toegelicht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Weg halen uit de situatie. - Opvangen. - Bang of agressief. - Slechte toestand. - Apart zetten. - Toestand bekijken. - Inslapen. - Gastgezinnen. - Herplaatsing. <p>De leerkracht moet ervoor zorgen dat de leerlingen bij de les blijven. Ze krijgen veel informatie in een keer, dus het kan zijn dat de kinderen afdwalen. Omdat de PowerPoint veel plaatjes bevat, zijn de kinderen bij elke dia er weer bij. Ze hebben iets te luisteren en kunnen er ook een beeld bij maken. Verder is het belangrijk dat de leerkracht ervoor zorgt dat de informatie betekenisvol wordt gebracht. Het</p>	<p>De positie van de leerkracht is nog steeds centraal voor de klas.</p>
--	--	--	--	--

		<p>naar hun eigen situatie te kijken.</p> <p>Als alle informatie verkregen is mogen de kinderen meedoen aan de quiz. Ze krijgen allemaal a/b/c kaartjes. Als de leerkracht de vraag heeft gesteld, mogen de kinderen het goede antwoord omhoog houden.</p> <p>Tijdens deze werkvorm moeten de kinderen wel rustig blijven. Er mag niet teveel rumoer zijn.</p> <p>Na de quiz komen er verschillende stellingen. De kinderen horen de stelling aan en denken hier even over na. Als ze iets willen zeggen of op iemand willen reageren, steken ze de</p>	<p>moet dus in betekenisvolle situaties moeten worden uitgelegd. Dit kan door het te betrekken op de kinderen zelf. Bijvoorbeeld mishandeling van een hond» dit gebeurt vaak stiekem en achter gesloten deur. Hoe weet jij of jou buurman zijn hond niet mishandelt. Het kind gaat hier dan over nadenken en antwoord waarschijnlijk: Omdat ik de hond vaak buiten zie, waar hij vrolijk speelt met de buurman en er gezond uitziet. De kinderen moeten dus betrokken bij het onderwerp raken.</p> <p>Na afloop van de inhoudelijke informatie is het belangrijk dat de kinderen nu weer aan de beurt zijn. De leerkracht behandelt een nieuwe werkvorm » Quiz. Er zijn verschillende vragen gemaakt, waarbij alle kinderen mee kunnen doen. Er is gekozen voor het maken van ABC kaartjes. Elke leerling krijgt deze 3 letters. De vraag wordt klassikaal door de leerkracht voorgelezen. De leerling moet dan het goede antwoord de lucht insteken. Zo is elk kind actief bezig en verwerkt zijn net verkregen kennis. De leerkracht zorgt ervoor dat voordat de vraag gesteld wordt, de rust in de klas terug is.</p> <p>Na de quiz komt er nog een werkvorm » Discussie. Er wordt met de kinderen gediscussieerd over de stellingen die de leerkracht de leerlingen aanbied. De leerkracht geeft de klas een stelling en legt de kinderen uit dat ze een voor een mogen spreken. Er mag</p>	<p>Er moeten voldoende ABC kaartjes zijn voor de kinderen.</p> <p>De kinderen zitten gewoon op hun eigen plek aan hun bankjes.</p> <p>Tijdens de discussie moet de leerkracht centraal blijven staan en zorgen voor een goede beurtverdeling.</p>
--	--	---	---	---

	<p>Afsluiting</p> <p><i>(evalueren / reflecteren en afronden)</i></p>	<p>vinger op en wachten tot ze de beurt krijgen.</p> <p>Ze praten niet door elkaar heen en laten elkaar uitpraten.</p> <p>Tijdens de filmpjes, zijn de kinderen stil en letten ze op.</p>	<p>niet door elkaar gepraat worden en er moet geluisterd worden naar elkaar. De leerkracht zorgt voor een goede beurtverdeling. Verder let de leerkracht ervoor dat de kinderen bij de stelling blijven en niet teveel afdwalen.</p> <p>Op het einde van de presentatie worden er mogelijk nog wat filmpjes opgezet. Dit kunnen verschillende filmpjes zijn. Er wordt bijvoorbeeld gekozen voor een filmpje dat laat zien hoe het met een mishandelde hond verder gaat als hij wordt opgenomen.</p>	<p>De filmpjes moeten al klaar staan in de taakbalk en geladen zijn.</p>
		<p>De kinderen pakken de woordspin weer voor zich en een andere kleur pen of potlood. Met deze pen vullen ze de woordspin aan met nieuwe kernwoorden die ze onthouden hebben van deze presentatie.</p> <p>Als de kinderen de woordspin hebben aangevuld, wordt het weer even klassikaal terug gepakt. De kinderen evalueren over hetgeen wat ze</p>	<p>Als afsluiting wordt de woordspin terug gepakt. De leerkracht laat de kinderen een andere kleur pen pakken en legt uit wat de bedoeling is. De leerkracht heeft voldoende informatie over het onderwerp verstrekt en laat de kinderen terugblikken op deze informatie. Zo krijgt hij een goed beeld van wat er bij de kinderen is blijven hangen. Hij geeft uitleg en laat de kinderen vervolgens dit <i>individueel</i> afmaken. Hier krijgen de kinderen weer 5 minuten voor. De leerkracht loopt weer rond en zorgt voor rust, maar helpt de kinderen niet verder, want dit geeft een vertekent beeld.</p> <p>Na 5 minuten wordt de groep weer klassikaal teruggepakt. De leerkracht vraagt de kinderen naar hun leerproces. Wat hebben ze geleerd? Zijn hun verwachtingen uitgekomen? Willen ze</p>	<p>De woordspinnen worden terug gepakt. Deze liggen nog op de hoek van de tafel bij de kinderen.</p> <p>Het schrijfmateriaal wordt ook weer opnieuw gepakt. Alleen dan een andere kleur.</p> <p>Tijdens het bespreken en evalueren moet de leerkracht weer centraal voor de klas staan.</p>

		allemaal geleerd hebben en vertellen wat ze van de les vonden.	nog iets anders weten? Hoe gaan ze verder? Daarna wordt de leeractiviteit afgesloten.	
--	--	--	--	--

Gebruikte literatuur:

Uit het boek Coöperatief leren in het basisonderwijs » Mariët Förrer

Hoofdstuk 1: Coöperatief leren

1.1 Wat is coöperatief leren?

Coöperatief leren is een onderwijsleersituatie waarin de leerlingen in kleine groepjes gestructureerd samenwerken aan een leertaak met een gezamenlijk doel.

De leerlingen zijn niet alleen met hun eigen leren bezig, maar ook met dat van anderen.

5 basiskenmerken:

- 1) Positieve wederzijdse afhankelijkheid;}
Leerlingen zijn van elkaar afhankelijk om het leerdoel te bereiken.
- 2) Individuele verantwoordelijkheid;
- 3) Directe interactie;
- 4) Samenwerkingsvaardigheden;
- 5) Evaluatie van het groepsproces.

1.2 Waarom is coöperatief leren belangrijk?

- *Leerlingen worden uitgedaagd tot actief en constructief leren»* Leerlingen moeten actief de informatie bewerken, toepassen of oefenen. Ze krijgen niet alleen informatie aangeboden, maar moeten er zelf ook achteraan. Als kinderen met elkaar over het begrip praten, krijgt het meer betekenis en wordt het functioneler.
- *Interactie tussen leerlingen stimuleert»* Op cognitief, sociaal en communicatief gebied. Coöperatief leren draagt bij aan de ontwikkeling van samenwerkingsvaardigheden.
- *Verschillen tussen leerlingen worden benut als kansen om van elkaar te leren»* wat betreft begaafdheid, leermogelijkheden en leerstijlen, achtergronden en sekse.
- *Het levert een bijdrage aan een goed pedagogisch klimaat »* Kinderen leren elkaar accepteren en waarderen.

1.3 Coöperatief leren: een aanvulling op de onderwijspraktijk

Er zijn verschillende interactie patronen zichtbaar tijdens coöperatief leren in groepjes.

Competitieve onderwijsleersituatie (Ik tegenover jou):

- Leerlingen proberen elkaar te overtreffen;
- Leerlingen beseffen dat beloningen schaars zijn (niet iedereen een 10);
- Leerlingen realiseren de negatieve manier van wederzijdse afhankelijkheid van elkaar: Hoe beter jij het doet, des te kleiner mijn kans dat ik het zo goed doe.
- Er komt een tweedeling in de klas: Alleen de beste mogen de extraopdrachten.

Individualistische onderwijsleersituatie (Ieder voor zich):

- Leerlingen worden aangemoedigd alles zelf te doen;
- Er wordt van ze verwacht dat ze zich richten op eigen prestatie;
- Er wordt ze geleerd dat hard werken, beloond wordt (eigen inspanning waarderen);
- Inspanningen van andere kinderen worden genegeerd (ieder voor zich).

Kenmerken van coöperatieve onderwijsleersituatie (wij samen):

- Ik haal mijn doel, als jij jou doel haalt.
- Het succes in de groep is afhankelijk van de inzet van elk groepslid;
- Iedereen zet zich in voor het behalen van succes;
- Wij helpen elkaar;
- Onze prestatie hangt af van wat wij in het verleden hebben gepresteerd.

1.4 Wat levert coöperatief leren op?

- Het heeft een belangrijk positief effect op de leerprestaties. Binnen een groep moet je wel elk persoon individuele verantwoordelijkheid geven om te voorkomen dat het samenwerken als vrijblijvend wordt gezien.
- Het heeft een positief effect op de affectieve ontwikkeling van kinderen. Het bevordert de sociale en communicatieve vaardigheden van een leerling. Hij voelt zich gewaardeerd en gesteund door de klas.
- Het heeft een positieve uitwerking op leerlingen met leerproblemen binnen het reguliere onderwijs. Ze worden meer geaccepteerd en leren meer in coöperatieve leersituaties dan vergelijkbare situaties op het speciaal onderwijs.

Hoofdstuk 3: Coöperatieve werkvormen

Werkvormen in tweetallen:

- Denken- delen – uitwisselen
- Flitsen
- Om – de – beurt

Werkvormen in tweetallen of in groepjes:

- Dobbelen
- Duo's
- Imiteer
- Interviews
- Woordenweb

Werkvormen in groepjes:

- Brainstorm
- Genummerde hoofden
- Legpuzzel

- Placemat
- Puzzels
- Rotonde

Werkvormen waarbij de leerlingen opstaan van hun plaats:

- Binnencirkel- buitencirkel
- Hoeken
- Wandel –wissel uit.

Woordenweb:

- 1) Je geeft de kinderen een groot vel papier. De kinderen gebruiken een pen of potlood met een eigen kleur. Dit is handig voor de leerkracht. Deze kan zo zien wat de inbreng van welke leerling is.
- 2) In het midden van het vel staat in een cirkel het centrale onderwerp of begrip. Het is handig als de leerkracht dit van de voren zelf al heeft gedaan. De kinderen mogen dan zelf kern woorden aan dit begrip/onderwerp koppelen. Dit kun je ze het beste omstebeurt laten doen. Zo voorkom je dubbele woorden.
- 3) Daarna kunnen de kinderen ook nog eventueel verbindingen tussen de woorden aangeven met een kleurtje.
- 4) Klassikale uitwisseling. Laat de kinderen onderbouwen waarom ze voor deze kernwoorden hebben gekozen.

Het woordenweb is het handigst te gebruiken om de voorkennis van de kinderen te activeren. Wanneer je deze werkvorm in een groep wilt uitvoeren waar de kinderen nog niet kunnen schrijven, kun je ze dit laten doen met tekeningen of plaatjes.

Je kunt deze werkvorm ook variëren. Je kunt eerst de kinderen zelf een woordweb laten maken. Deze kunnen de leerlingen vervolgens uitwisselen met elkaar en er een gezamenlijke van maken. Daarna kun je er ook nog voor kiezen om er klassikaal ook nog eentje te maken.

Het is wel belangrijk dat je erop let dat elk kind voldoende inbreng heeft gegeven. Dit kun je dus goed opmerken als je met kleurtjes per kind werkt.

Achtergrondinformatie Dierenmishandeling

Wat is dierenmishandeling?

Dierenmishandeling is zonder redelijk doel leed of pijn bezorgen aan een dier.

Dierenmishandeling omvat alle niet noodzakelijke handelingen en alle verwijtbare nalatigheden van mensen, waar door dieren pijn aangedaan, letsel toegebracht, of ernstig in hun welzijn benadeeld worden. De term "dierenmishandeling" wordt ook in meer enge zin gebruikt, namelijk ter aanduiding van een strafbaar feit, dat zich voordoet, wanneer bij de behandeling van dieren een of meer strafrechtelijke regels, die op dit gebied gelden, worden overtreden.

Dierenmishandeling door eenzaamheid.

Dierenmishandeling komt veel vaker door dan je zelf zou denken. De meeste wat voorkomt onder het woord dierenmishandeling is door eenzaamheid. Mensen die weduwe zijn of gescheiden of gewoon alleen wonen kunnen zich erg eenzaam gaan voelen. Dan met de gedachten dat ze een dier kunnen aanschaffen om die eenzaamheid een beetje op te vullen. Hierdoor ontstaan er veel fouten omdat ze niet aan de gevolgen denken dat het dier bijvoorbeeld groot word of veel verzorging nodig heeft. De meeste wat voorkomt onder het woord dierenmishandeling is door eenzaamheid. Zo hield een oudere man door zijn eenzaamheid een berggeitje in zijn badkamer.

Dierenmishandeling: Eerst voor je zelf zorgen.

Veel mensen kunnen slecht voor zichzelf zorgen, maar willen dan toch voor een dier gaan zorgen. Ook kan een hele grote fout zijn om een dier aan te schaffen, zonder dat je ook maar iets van het dier weet qua verzorging of huisvesting. Er zijn verschillende soorten dieren met verschillende soorten verzorging. Het ene dier heeft meer verzorging nodig dan het andere maar toch willen of zien de mensen de verzorging niet of willen ze er niet voor opdraaien. Je weet als je bijvoorbeeld een Sint Bernard koopt dat deze hond veel meer verzorging nodig zal hebben dan een Jack Russel. Andere mishandeling is puur uit sadisme!

Dierenmishandeling: Pijn doen en verwaarlozing.

Veel mensen gaan met dieren om wat helemaal niet goed is. Ze doen dingen die niet nodig zijn of het dier zelfs pijn doet. Hierdoor kunnen de dieren een ernstig letsel oplopen. Daardoor komt er veel verwaarlozing van dieren voor. Dierenmishandeling is het bewust pijn doen of letsel aan brengen van een dier door verwaarlozing of helemaal geen respect voor het dier. Wat verstaan we nu eigenlijk onder het woord dierenmishandeling? Het slaan en schoppen van een dier is dit dierenmishandeling? Ja, dit is zeker dierenmishandeling, maar dit is allang nog niet alles. Dieren kunnen niet voor hun rechten opkomen zij kunnen er niet van zeggen wat ze voelen denken of vinden. Daarom moeten wij het doen!

Voor veel mensen is dierenmishandeling ook een stuk van communicatie. Ze reageren hun woede en agressie af op het dier. Waardoor het baasje dus de zender is het kwaad de boodschap en het dier de ontvanger.

Dierenmishandeling: Gevolg van mishandeling dier.

Door het mishandelen van een dier kan het dier erg agressief worden om zich zelf te beschermen. Hierdoor wordt het dier als gevaarlijk en agressief beschouwd. Dit kan gebeuren als er bijvoorbeeld dieren in een veel te klein hokje worden gedaan. Het dier ondervoeden, dit wil zeggen dat het dier erg mager is en veel te weinig of niks te eten krijgt.

Dierenmishandeling: Onbewust

Ook is er een dierenmishandeling terwijl de mensen helemaal geen kwaad zien voor het dier. Bijvoorbeeld het laten verleiden om een dier te kopen, zonder te weten hoeveel verzorging het dier nodig heeft en dat het dier een hoop geld kan kosten.

Soorten dierenmishandeling:

- Legbatterij kippen.
- Dansende beren
- Bont
- Broodfokker
- Hanen gevechten.

Legbatterij kippen:

42% van de 45 miljoen legkippen in ons land zit nog steeds in legbatterijen: een barbaarse en inmiddels gelukkig steeds minder geaccepteerde huisvesting. De "kooikip" leeft anderhalf jaar lang op anderhalf A4'tje. Voor een legkip geen familieleden of zelfs maar een moeder. Maar wel: broedmachines, kuikensorteerders, snavelkapmachines, lopende banden voor het voer en de eieren, slachtmachines en kuikenvegers. Direct na de geboorte worden alle haantjes uitgesorteerd en vergast of levend vermalen. De hennetjes leven eerst zestien weken in een opfokbedrijf, waarna ze worden gevangen en vervoerd naar de legbatterij of scharrelhal. Tijdens de ruwe vangst worden veel botten gebroken. Van alle vrouwtjes (behalve die in de biologische sector) wordt de snavel geknipt of afgebrand, wat vergelijkbaar is met het knippen van de tanden inclusief wortelkanaal. In de legbatterij heeft de kip minder dan een A4'tje ruimte. Straks mag de legbatterij niet meer, maar nog wel de verrijkte legbatterij: de kip heeft daarin anderhalf A4'tje en ze zit met 16 kippen tegelijk op een klein plastic grasmatje om te scharrelen en ze heeft een plastic flap om een ei achter te leggen. Het voer komt op een lopende band voorbij. Er is geen mogelijkheid voor basisbehoeften zoals scharrelen, stofbaden en gebruik van legnest of zitstok. De vele uren kunstlicht stimuleren de kip tot het leggen van wel 320 eieren per jaar. De kip moet haar eieren op draadgaas leggen. Dit levert stress op, omdat zij van nature een nest wil maken.

Frustratie en onderlinge irritatie veroorzaken pikgedrag en zelfs levend kannibalisme. De scharrelkip heeft ongeveer twee A4'tjes tot haar beschikking. En – net als in de legbatterij – geen uitloop naar buiten. De 'vrije-uitloop'- of grasei kip heeft vier A4'tjes en een uitloop naar buiten en ziet daar wel

de zon. Ongeveer zeventien maanden en 350 eieren later is de kip “op”. Ze wordt op ruwe wijze gevangen en vervolgens verwerkt tot ‘soepkip’.

Dansende beren:

Dansende beren is in Bulgarije gelukkig verleden tijd. In India moeten zo’n rond 1200 beren 12 uur per dag dansen, voor toeristen om geld te krijgen. Ze krijgen een ring door hun neus en daar wordt aangetrokken en ze worden geslagen met stokken! Alleen maar om ze hun poten omhoog te doen, dat een beetje op dansen lijkt! Ook heb je dansende beren die op hete kolen moeten dansen! De kolen doen zo’n pijn aan hun poten, dat ze hun poten omhoog doen. Ook dat zou op dansen lijken! Zodat toeristen er geld aan geven! En dat terwijl ze zien dat het dier lijdt! Gelukkig is er 2 jaar geleden een berenopvang gekomen, voor beren die zijn mishandeld. Maar toch gebeurt het nog steeds, er dansen nog steeds veel beren op hete kolen! Volgens de laatste berichten zijn er vanaf medio december 2009 ook geen dansende beren meer in India.

De vijf vrijheden van Brambell:

Door de commissie Brambell (1965) zijn een vijftal vrijheden voor het dier geformuleerd.

Dieren zijn vrij:

- **van dorst, honger en onjuiste voeding;**
- **van fysiek en fysiologisch ongerief;**
- **van pijn, verwondingen en ziektes;**
- **van angst en chronische stress;**
- **om hun natuurlijke (soorteigen) gedrag te vertonen**

Vrijheid van honger en dorst

Gedurende het grootste deel van het leven van de kippen in de verscheidene systemen is water en voedsel ongelimiteerd aanwezig, aangezien een beperking een negatieve invloed kan hebben op de ei-productie. Er zijn slechts een drietal situaties waarin honger en dorst voorkomt bij legkippen.

Ten eerste is het soms mogelijk dat bij een overbezetting een kip de voeder- of drinkplaats niet kan bereiken.

Ten tweede kan het voorkomen dat de sterk geautomatiseerde voer- en drinksystemen het laten afweten. Dit is een belangrijk probleem bij gesloten stallen, dus ook bij de batterijkooien, waar de dagperiode voor de legkippen via een vastgelegd lichtschema start kort na middernacht. Dit zorgt ervoor dat sommige pannes slechts na enkele uren worden opgemerkt. In de traditionele batterijen komen er niet meer defecten voor dan in alternatieve systemen, maar de gevolgen van eventuele

pannes zijn groter. Immers door de kleine, gesloten omgeving van de kooien komt meer frustratie voor bij honger en dorst, dan bij een meer complexe omgeving.

Vrijheid van fysiek en fysiologisch ongerief

Extreme koude en warmte komen in stallen met batterijen slechts weinig voor in de gematigde klimaatzones. De warmte geproduceerd in dichtbezette kooien is aanzienlijk, zodat extra verwarming niet nodig is en de ventilatiecapaciteit aangepast kan worden om de temperatuur op een voldoende laag peil te houden. Pluimveeproducenten vermijden te koude stallen, omdat de kippen dan meer voedsel gaan opnemen. Het thermische comfort is dus groter en stabiel in batterijstallen dan in alternatieve systemen.

Bij een zeer lage omgevingstemperatuur, kan gereduceerde ventilatie soms resulteren in een verhoging van de concentratie van ammoniak en stof in de lucht. Dit is onwenselijk voor de producent en waarschijnlijk ook voor de kippen. De mogelijkheid tot ventilatieregeling zorgt ervoor dat dit probleem minder voorkomt bij batterijstallen dan in gesloten stallen met alternatieve systemen.

Vrijheid van pijn, verwondingen en ziekte

Voet- en klauwverwondingen komen meer voor in traditionele kooien, dan in alternatieve systemen. Deze nemen nog toe wanneer meer kippen in een kooi geplaatst worden, of anders gezegd wanneer er minder ruimte is per kip. De mogelijkheid is dan ook groter dat kippen op elkaar gaan springen, wat verwondingen aan hoofd, nek of rug kan teweeg brengen.

Er treden duidelijk minder breuken op van de beenderen in kooien dan in systemen, waar de kippen kunnen vrij bewegen. Toch is de botsterkte van de kippen die gehouden worden in batterijkooien zwakker dan die van de kippen die gehouden worden in alternatieve systemen. Bij het vangen van oude kippen treden daarom meer breuken op bij kippen uit kooien dan uit niet-kooisystemen.

De traditionele kooien bieden dan weer het voordeel dat ze de problematiek van het verenpikken en vooral van kannibalisme beter onder controle houden. In alternatieve systemen kan dit soms een probleemfactor worden. Als belangrijkste maatregel om deze symptomen te bestrijden, kan het snavelkappen vermeld worden.

Vrijheid van angst en stress

Angst en stress zijn vaak een gevolg van zaken die vermeld worden bij de derde en vijfde vrijheid. Als aan een van deze vrijheden niet voldaan wordt, kan angst of stress optreden bij de kippen.

Vrijheid om natuurlijk gedrag te uiten

De meeste vragen rijzen dan ook bij de vijfde vrijheid, deze voor de uiting van het natuurlijke gedrag. Vooral door de moeilijke omschrijving van het begrip "natuurlijk gedrag" van dieren, zeker in verschillende leefomgevingen. Het is duidelijk dat kooien hier de meeste restrictiebepalingen opleggen, omdat de ruimte waarin de kip haar natuurlijke gedrag kan uiten zeer beperkt is.

Op dit gebied is het vrij duidelijk dat de nieuwe systemen veel beter scoren dan de traditionele kooien. Door het aanbrengen van nieuwe elementen, zoals zitstokken, een nest en een stofbad, kunnen de kippen veel meer hun natuurlijke gedrag uitoefenen.

Voorbeelden van Quiz vragen:

Onderwerp: wat gebeurt er met mishandelde en verwaarloosde dieren?

Vraag 1: zet de goede tekst bij de plaatjes.

4 foto's op een A4 zetten van bange, blije, agressieve en speelse honden. Daar tekst bij zetten welke plaatje wat is. En de kinderen uit laten zoeken welke tekst bij welk plaatje hoort.

Vraag 2: waarom worden de dieren eerst in de ziekenboeg (quarantaine) gezet, voordat die bij de andere dieren kan?

Dit is om te kijken hoe sociaal de hond is, en zo kunnen ze onderzoeken of het dier een ziekte heeft die besmettelijk is voor de andere dieren.

Vraag 3: om welke redenen kunnen geredde dieren worden ingeslapen?

Als hij heel agressief is.

Als hij heel ziek is.

Als die heel erg oud is.

Vraag 4: wanneer kunnen ze naar een gezin?

Ze kunnen naar een gezin als ze een aantal testen hebben gehad. En het blijkt dat de honden heel lief zijn.